

คอน บ้าน คอน เมือง

วารสารรายไตรมาส
ปีที่ 2 ฉบับที่ 2
กรกฎาคม 2562

เข้าพรรษา อาสาฬหบูชา

สารทิม

2
ชักชาย

2-3
อยากใช้รู้
รู้จักบ้านเมือง
แบบต่างๆ

4-6
มีดีมาไม้
มีโช้วมาอวด
บ้านแขกครัว
ถองอาสาอาม
ชุมชนเก่า
สี่วัดล้อมหาโย
กับเกาะพินนา
สู่สวนสิ่วฮิม

7-9
เรื่องทั่วข
ชาวคิด
คนไร่บ้าน
เนินไม้ ไคร่ฮ้าง?

10-11
เรื่องเล่า
จากเข็ขอ
เมื่อก่อนยอวโนชุมชน
ที่เขื่อนบางลุ่มการพินนา

13-15
ข่าวสาร
ข่าวเรา

15
เข็มาข
เข็การ
ผลการดำเนินงาน
ปี 2548-2562

16
เข็หรือไฟ

12
ขอกแก้
เล่าสิข

การจัดการขะ
เมืองสุรนาทร์

คณะทำงานโครงการสื่อสาร
และประชาสัมพันธ์บ้านเมืองและชนบท
ผู้ประสานงาน
แสงเดือน ศรีไพโรจน์ 081-871-5051
นิมอณณ์ ดันทรสุทธี 082-947-8651

4

เรื่องเล่า
จากเพื่อน

พื้นที่ สีเขียว ในชุมชน

กึ่งอกงาม
สู่การพัฒนา

หลังจากที่พี่น้องมีบ้านที่มั่นคงแล้ว เราก็มีกองทุนต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคง เช่น กองทุนสวัสดิการ กองทุนรักษาดีรักษาบ้าน แต่เราได้พบว่า สมาชิกกองทุนของเราที่เสียชีวิตลง ส่วนหนึ่งมาจากโรคที่เกี่ยวกับอาหารและการใช้ยา นอกจากนี้พี่น้องในโครงการบ้านมั่นคงในที่ต่างๆ อาจจะห่างเหินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องที่จะเป็นประโยชน์สำหรับความยั่งยืนในการอยู่อาศัย คณะทำงานโครงการจึงได้ริเริ่มจัดทำโครงการพื้นที่สีเขียวขึ้น เพื่อให้พี่น้องในชุมชนได้มีอาหารปลอดภัยของตนเอง มีสุขภาพที่ดี และยังสามารถสร้างรายได้จากการปลูกพืชผักปลอดสารพิษต่างๆ ในชุมชนได้ และการสร้างพื้นที่สีเขียวในชุมชนยังจะเป็นเรื่องที่ทำให้พี่น้องเครือข่ายบ้านมั่นคงได้มาพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการวิธีดำเนินการและการพัฒนาในเรื่องนี้และเรื่องอื่นๆ อีกด้วย โดยมีเป้าหมายใน 70 เมือง (ระยะที่ 1 จำนวน 27 เมือง และระยะที่ 2 จำนวน 43 เมือง) และจะสามารถขยายผลต่อไปให้ทั่วประเทศได้ในอนาคตอันใกล้โดย มีการทำ MOU ร่วมกันระหว่างคณะทำงานและชาวบ้านเพื่อให้มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการดำเนินงาน มีการติดตาม ประเมินผล และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

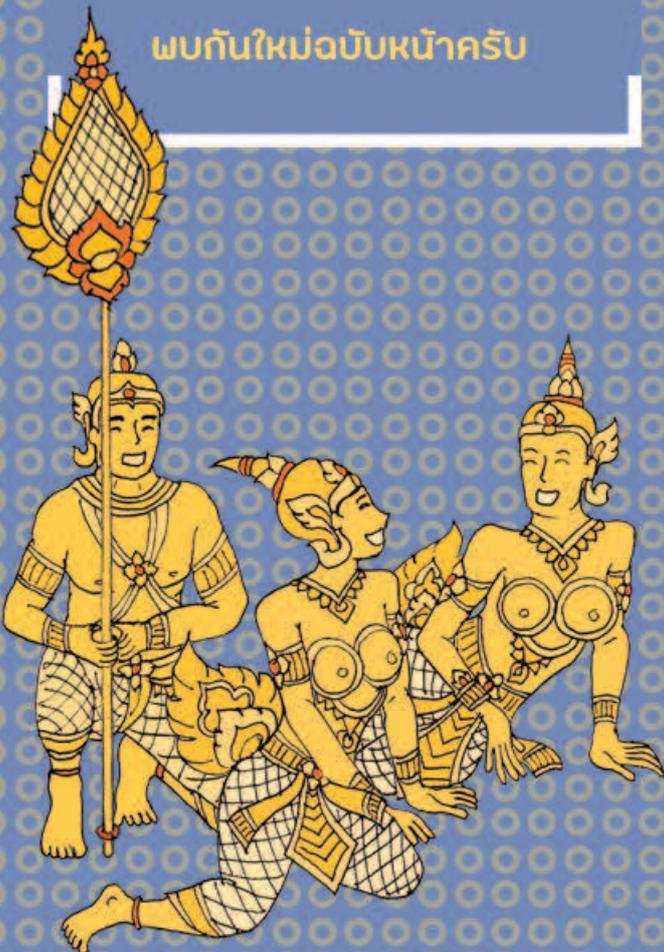
โครงการนี้ได้เริ่มงานตั้งแต่ต้นปี 2562 เป็นต้นมา หลังจากนั้น เราก็ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของพี่น้องในหลายประเด็น ได้แก่ การมีพื้นที่สีเขียวในชุมชนเพิ่มขึ้น มีรายจ่ายในครอบครัวที่ลดลง สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น มีการฟื้นฟูพื้นที่ในชุมชน พี่น้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น รวมทั้งมีการเชื่อมโยงพี่น้องภายในเมืองมากขึ้นด้วย เป้าหมายของโครงการที่สำคัญ คือ การสร้างพื้นที่กลางของอาหารปลอดภัยในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของคน 3 วัย ให้มีกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น การสร้างการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนการบริหารงานให้เหมาะสมกับพื้นที่ การเรียนรู้ระหว่างทีมงาน ทีมพื้นที่ และทีมเครือข่ายต่างๆ รวมทั้งการเชื่อมโยงหน่วยงานภายในเมืองให้มากขึ้นด้วย ซึ่งการดำเนินการกำลังเดินหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพี่น้องชุมชนเพื่อนบ้านชาวกัมพูชา จากการเชิญมาเรียนรู้ดูงานในบ้านเราที่ปากช่อง หนองบัวแดง ชุมแพและสุรินทร์ ซึ่งนอกจากเรื่องพื้นที่สีเขียวอาหารปลอดภัยแล้ว พี่น้องชาวกัมพูชายังได้เรียนรู้บ้านมั่นคง โรงเรียนผู้สูงอายุ นารวมผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การทำแก๊สชีวภาพและการบริหารจัดการต่างๆ อีกด้วย

ทักษาทา

สวัสดีครับทุกท่าน คนบ้านคนเมืองฉบับนี้ นับเป็นฉบับที่ 3 แล้วนะครับ และเรายังจะพบกับ ไปอีกเรื่อยๆเพื่อเป็นสื่อกลางของความรู้ ข่าวสาร และเรื่องราวที่น่าสนใจของชาวบ้านเมือง ในประเด็นต่างๆ หากพี่น้องบ้านเมือง มีเรื่องราวที่อยากจะบอกเล่า หรือแลกเปลี่ยน ก็ขอให้เขียนส่งมาได้เลยนะครับ หรือจะใช้วิธี บอกเล่าให้ทีมงานฟัง ให้ข้อมูล แล้วให้เรา เอามาเขียนให้ก็ได้ เพราะเราอยากให้ คนบ้าน คนเมืองเป็นวารสารของพวกเรา โดยพวกเรา และเพื่อพวกเราชาวบ้านเมือง อย่างแท้จริง

คำติชมของทุกท่านจะช่วยให้เรา ได้พัฒนาวารสารนี้ให้ดียิ่งขึ้นไปอีก หวังว่าเราคงจะได้ช่วยกันทำให้วารสารนี้ เป็นประโยชน์แก่พวกเรา และบุคคลทั่วไป ต่อไปอีกนานๆนะครับ

พบกับใหม่ฉบับหน้าครับ

1

อยากให้รู้ “รู้จักบ้านเมือง”

เราได้ยินชื่อบ้านเมืองมานาน แต่อาจยังไม่รู้ว่ามีที่อย่างไร วันนี้เรามารู้จักบ้านเมืองแบบต่างๆ กันหน่อยดีกว่า

บ้านเมืองเมือง

แก้ปัญหาพี่น้องชุมชนในเมือง ที่ที่ดินหายาก ราคาแพง อยู่กันอย่างแออัด สภาพแวดล้อมไม่ดี โดนไล่ที่จากสาเหตุต่างๆ ที่ดินไม่ใช่ของเรา อยู่ฟรีบ้างเช่ารายปีบ้าง อยู่กันอย่างไม่ถูกกฎหมาย อยู่บนความไม่แน่นอน บ้านเมืองเมือง จึงให้ความสำคัญกับสถานะการอยู่อาศัยที่ถูกกฎหมายและชุมชนพัฒนาต่อไปได้ มีบ้านที่ถูกสุขลักษณะ แข็งแรง ทนทาน สภาพแวดล้อมชุมชนดี กลุ่มเข้มแข็ง อาจอยู่ที่เดิมโดยมีสัญญาเช่า หรือซื้อที่ดินแล้วย้ายไปสร้างชุมชนใหม่ด้วยกันก็ได้ บ้านเมืองเมืองนี้ รวมถึงโครงการพัฒนาพื้นที่ริมคลองในกทม.ด้วย

บ้านพอเพียง

ในชนบทยังมีบ้านอีกมากมายที่อยู่โดดเดี่ยว หรืออยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีปัญหาที่ดินทำกิน แต่เป็นบ้านที่มีสภาพทรุดโทรมผุพัง เสี่ยงอันตราย และไม่ถูกสุขลักษณะ ที่เจ้าของไม่มีกำลังที่จะซ่อมแซมด้วยตนเองได้ ไม่มีกลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มต่างๆ ที่จะช่วยเหลือกันได้ พอช.จึงมีโครงการนี้ขึ้น เพื่อช่วยให้พี่น้องที่ไม่มีความสามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ ในเรื่องนี้ ให้มีบ้านและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยชุมชนและท้องถิ่นจะช่วยกันคัดเลือก และร่วมกันให้การช่วยเหลือ แต่บ้านนั้นๆ ต้องอยู่บนที่ดินของตนเอง หรือมีหลักฐานว่าได้รับอนุญาตให้อยู่ในที่ดินได้อีกเป็นระยะเวลายาวนาน

มั่นคงแบบต่างๆ ”

○ บ้านมั่นคงชนบท

แก้ปัญหาที่ดินทำกินและการมีชุมชนที่เข้มแข็งไปพร้อมๆ กัน ที่ดินที่เป็นปัญหาที่พี่น้องอาศัยอยู่ เช่น ที่ป่าสงวน ที่อนุรักษ์ที่ริมน้ำริมทะเล แก้ไขโดยการกำหนดขอบเขตที่ดินที่ชัดเจนร่วมกับหน่วยงานแล้วนำที่ดินมาบริหารจัดการ ให้พี่น้องมีที่อยู่อาศัยและที่ทำกินไปพร้อม ๆ กัน และยังมีการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนให้น่าอยู่ น่าอาศัย ไม่ทำลายทรัพยากร ทำให้นอนอยู่กับธรรมชาติได้อย่างพึ่งพาอาศัยกัน และพัฒนาต่อไปได้ ตัวอย่างเช่น ที่ปากช่อง นครราชสีมา หาดเล็ก ตราด

○ บ้านภัยพิบัติ

เมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น พายุ น้ำท่วม ดินถล่ม บ้านเรือน ชุมชน และการทำมาหากินต้องได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หนักบ้าง เบาบ้าง แล้วแต่สถานการณ์แต่สิ่งที่สำคัญคือความเร่งด่วนในการฟื้นฟู ให้กลับสู่สภาพเดิมให้ได้อย่างเร็วที่สุด และครอบคลุมพี่น้องผู้เดือดร้อนได้ทั่วถึง ทั้งการอยู่อาศัย ความมั่นคงในที่ดิน การทำมาหากินที่คืนความเป็นปกติสุขแก่ชุมชน นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงการป้องกัน มิให้เกิดความเสียหายที่รุนแรงถ้าเกิดภัยขึ้นอีก ขึ้นตอนต่างๆที่จำเป็น เช่น การทำข้อมูลเมือง ข้อมูลภัยพิบัติ ข้อมูลของปัญหาการทำงาน และประสบการณ์ ฯลฯ เพื่อใช้ในอนาคต การวางแผน การช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ การสร้างชุมชนที่มีการป้องกันภัยและการเตรียมพร้อมอยู่เสมอ รวมทั้งสามารถพัฒนาต่อไปในอนาคต

○ ศูนย์ฝึกฝังคนไร้บ้าน

ในเมืองต่างๆ เราจะเห็นว่ายังมีพี่น้องเราที่ไม่มีบ้านเป็นหลักแหล่ง ต้องอาศัยนอนตามที่สาธารณะ หรือที่ว่างที่พอจะพักนอนหลับนอนได้ ซึ่งเรามักจะเรียกคนกลุ่มนี้ว่า คนไร้บ้าน เพราะคนกลุ่มนี้ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ชัดเจน ไม่ได้รับบริการพื้นฐาน ไม่มีทะเบียน ไม่มีอาชีพที่แน่นอน ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม ปลีกตัวออกจากสังคม ไม่มีกลุ่ม ไม่มีการช่วยเหลือพึ่งพากันพอๆ จึงมีโครงการ บ้านคนไร้บ้านขึ้นมาเพื่อให้พี่น้องเหล่านี้ได้มีชีวิตที่ดีขึ้น แม้บางรายจะยังคงชอบที่จะเร่ร่อนต่อไป แต่อย่างน้อยก็มีที่ ที่ให้การพักพิงได้ โดยหลักแล้ว ศูนย์คนไร้บ้าน จะเป็นศูนย์ ที่ให้คนเร่ร่อนได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ มีที่อยู่ที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นได้ มีอาชีพ มีอาหารกิน มีสาธารณูปโภคพื้นฐาน มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน และได้รับการยอมรับในสังคม ตัวอย่างเช่น ศูนย์คนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู ที่บางกอกน้อย เมื่อคนไร้บ้านเริ่มตั้งตัวได้ก็มีความคิดที่จะกลับมามีบ้านในสังคมได้ เริ่มออมเงินเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัย และชุมชนของตนเอง เป็นการก้าวออกจากความไร้บ้านมาสู่การมีบ้านอีกครั้งหนึ่ง

บ้านมั่นคงทั้ง 5 ประเภทนี้ ไม่สามารถทำเป็นรายบุคคลได้ ต้องดำเนินการบนพื้นฐานของกลุ่มและความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน มีกระบวนการที่ชัดเจนและชาวบ้านสามารถบริหารจัดการเองได้โดยการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นจาก พอช. และที่สำคัญคือความเข้มแข็งของกลุ่ม ชุมชน และเครือข่ายที่จะเป็นหลักของการพัฒนาในทุกเรื่อง

“บ้านมั่นคง ต้องอยู่ร่วมกับ ช่วยเหลือเกื้อกูลกับ มีความมั่นคง แข็งแรง เก็บรักษาไว้ได้ อยู่ได้นาน และพัฒนาต่อไปได้”

2

มีดีไม่มี
มีชั่วมาอวด

บ้านแขกคร้ว กองอาสาจาม

ชุมชนเก่า
ที่ขังมีลมหายใจ
กับการพัฒนา
สู่ความยั่งยืน

บ้านคร้ว หรือบ้านแขกคร้ว ชุมชนมุสลิมบางกอก เชื้อสายแขกจามเขมรและมลายู ตั้งรกรากกันมาอย่างยาวนานกว่า 200 ปี นับตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์สมัยรัชกาลที่ 1 ที่กองอาสาจามได้ร่วมรบพม่าในสงครามเก้าทัพ พ.ศ. 2328 เมื่อเสร็จศึกจึงได้รับพระราชทานบำเหน็จให้อยู่อาศัยในบริเวณป่าไม้ ทุ่งหญ้า ไท ริมคลองแสนแสบ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 หลังสงคราม เขมร-ญวน (สงครามอันนัมยุทธ) ก็มีแขกจามอีกกลุ่มหนึ่งเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มเติม จึงกลายเป็นชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่มาจนกระทั่งทุกวันนี้

ปัจจุบันชุมชนบ้านครัว นับเป็นชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่ และเก่าแก่ที่สุดในฝั่งพระนคร ตั้งอยู่ริมคลองแสนแสบ เขตพญาไทและปทุมวัน บริเวณเชิงสะพานเจริญผล โดยชุมชน ถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยคลองแสนแสบและถนนบรรทัดทอง คือ บ้านครัวเหนือ บ้านครัวตะวันตก และบ้านครัวใต้ แต่ด้วยหลักการ ของศาสนาอิสลาม ชุมชน มัสยิด สุสาน คือ เรือนร่างเดียวกัน จึงทำให้ชุมชนบ้านครัวยึดโยงกันได้เป็นหนึ่งเดียวตลอดมา แม้ชุมชนจะรอดพ้นจากการเวนคืนเพื่อสร้างทางด่วนในปี 2530 มาได้ แต่ความเจริญของกรุงเทพฯ ก็กำลังคุกคามชุมชนแห่งนี้ตลอดมา

พี่น้องชาวชุมชนบ้านครัว จึงมีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชน เพื่อฟื้นฟูคุณค่าและความเป็นส่วนของเมืองที่อยู่ร่วมกับเมือง ได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ขัดแย้งกับการพัฒนาสมัยใหม่ เพราะชาวมุสลิม ถือหลักว่า "ต้องใช้ชีวิตบนโลกอย่างมีความสุข เอื้อเพื่อพ่อแม่ เจริญ และไม่ทำลาย" จึงเป็นที่มาของโครงการพัฒนาบ้านครัว โดยสถาบันอาศรมศิลป์ พอช. และ ชุมชน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 ชุมชนและคณะทำงานได้มีการพูดคุยหารือถึงความต้องการแนวทาง และวิธีการทำงานร่วมกัน โดยเริ่มจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ถึงปัจจุบันมีสมาชิกเกือบ 100 รายแล้ว และกำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนได้มีการหารือพูดคุยกันถึงความต้องการและอนาคตของชุมชน อย่างต่อเนื่องเสมอมา โดยเห็นร่วมกันว่า ชุมชนจะต้องเป็นชุมชน แห่งการท่องเที่ยวและเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวมุสลิมที่มีเอกลักษณ์ และคุณค่าโดยมีเยาวชนเป็นส่วนสำคัญที่จะดำรงรักษาชุมชนต่อไป ในอนาคต จึงจัดให้มีการทำโครงการเพื่อการเรียนรู้รากเหง้า เอกลักษณ์ของตนเองขึ้น มีการสร้างฐานการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การทอผ้าไหม การทำขนมโบราณ เพลงกล่อมเด็กภาษาจาม เพลงพื้นบ้าน บ้านโบราณ ศาลาทำน้ำประวัตศาสตร์ของชุมชน และทางด่วนบ้านครัว ทำให้เด็กและเยาวชนได้ซึมซับวัฒนธรรม ของตนเอง และเป็นสะพานเชื่อมโยงเด็กกับครอบครัวผ่านการ เรียนรู้ี้ จากนั้นได้มีการตกลงกันว่า ควรจะมีการปรับปรุง พัฒนา บางส่วนของชุมชน เพื่อให้เห็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์เบื้องต้น ต่อชาวชุมชน สถาบันอาศรมศิลป์ได้นำความต้องการและแนวทางการพัฒนาไปจัดทำภาพร่างและนำกลับมาขอความเห็นชอบ จากชุมชนก่อนจะร่วมกันดำเนินการในเดือนตุลาคมนี้ การปรับปรุง พัฒนาครอบคลุมในเรื่องอาชีพ คุณภาพชีวิต การอนุรักษ์ฟื้นฟู การปรับปรุงบ้านตัวอย่าง การปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ ริมคลอง และภูมิทัศน์ รวมทั้งมีแผนในการปรับปรุงที่ครอบคลุมประเด็น และพื้นที่มากขึ้นในอนาคต

การพัฒนาชุมชนบ้านครัวจะเป็นแนวทางและรูปธรรมที่แสดงให้เห็นว่าชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิมที่มีคุณค่าก็สามารถอยู่กับเมืองได้อย่างไม่ขัดแย้งและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมืองด้วยวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ที่ยังคงสืบทอดกันต่อมาโดยไม่ต้องถูกทำลายเพื่อเปิดทางให้แก่การพัฒนาสมัยใหม่ อันจะทำให้รากเหง้าของความเป็นชาติสูญหายไป ดังเช่นชุมชนดั้งเดิมหลายๆ แห่งที่ถูกทำลายไปแล้วอย่างไม่มีวันจะสร้างกลับคืนมาได้อีก และชุมชนบ้านครัวนี้นี้จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืนตลอดไป

**โครงการฟื้นฟูชุมชนบ้านครัว
บนฐานการต่อยอดทางวัฒนธรรม
อย่างมีส่วนร่วม**

1 ปรับปรุงทางเข้าชุมชนหน้ามัสยิด

ทางเข้าหน้ามัสยิด

พื้นที่ด้านในมัสยิด

2 ปรับปรุงพื้นที่ริมคลอง

ศาลาทำน้ำ

ทางเดินริมน้ำ
และบ้านโบราณ

3

เรื่องด่วน
ชวนคิด

คนไร้บ้าน

เป็นยังไง ใครรูบ้าง?

ประชากรคนไร้บ้านในประเทศไทย มีมานานและมีจำนวนมาก แต่ยังไม่มีความชัดเจนและสถานการณ์ที่ชัดเจน จึงเป็นที่มาของการผลักดันเชิงนโยบายของภาคเครือข่าย พอช.และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) จนมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559 ในหลักการของ "โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน" ทำให้เกิดศูนย์คนไร้บ้านเพิ่มเติมอีก 3 แห่ง ที่ กทม. เชียงใหม่ และ ขอนแก่น หลังจากที่เคยมีความพยายามในการดำเนินการมาแล้ว เป็นแห่งแรกที่ลดลง ในปี 2551 รองรับคนไร้บ้านได้ 30-40 คน ปี พ.ศ. 2553 มีศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู) และมีการพัฒนาสู่ "โครงการบ้านหลังแรก" ที่พุทธมณฑล สาย 2 ต่อมาในปี 2557

คือใคร?

คือกลุ่มคนที่ใช้ชีวิตในที่สาธารณะ ที่เข้าไม่ถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ

- ขาดแคลนปัจจัย โดยเจเน-ท็อยอัส
- ขาดแคลนความมั่นคงทางชีวิตและรายได้ "คนจนจืด"

มีเท่าไร

จากกรมสำรวจครั้งสุดท้าย (เม.ย.-ม.ค. 62) รวมคนไร้บ้าน 77 จังหวัด

2669 คน

- ภาคกลาง และปริมณฑล (4จว) 1181 คน
- ภาคตะวันออก (7จว) 170 คน
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (10จว) 108 คน
- ภาคตะวันออก (20จว) 510 คน
- ภาคเหนือ (9จว) 173 คน

มีปัญหาอะไร

- ไม่มีที่นอนหลับตลอดคืน
- ไม่มีที่กิน/มีงานรับจ้าง
- สุขภาพไม่ดี
- เข้าไม่ถึงบริการของรัฐ (ไม่มีบัตร)
- ไม่มีใบเสร็จ/มีงานเสี่ยง-งานยาก
- ไม่มีรายได้/ไม่มีความแน่นอน
- ถูกคุกคาม
- ว่างละเมิด/ถูกทำร้าย
- ถูกขโมย/ถูกจับต้องหนี้
- สังคมรังเกียจ
- อาศัยชั่วคราว/คนไร้/ชช

ทำไมจึงไร้บ้าน

ทะเลาะกับครอบครัว ครอบครัวรังเกียจ มีโรคประจำตัว ป่วยทางจิต สูงอายุไม่มีคนดูแล หนีการ ขาดงาน * ตัดขาด * หนีออกจากคุก ขาดเงิน

ไม่ชอบทำงาน ทำงานไม่ได้ คือศักดิ์ศรี นั่นสังคม ชอบอิสระ ไม่ได้ดีไม่กลับ

คนไร้บ้าน

มาจากไหนกัน

50% ของคนไร้บ้าน ในกรุงเทพฯ มาจากต่างจังหวัด

ชนบท → เมือง/เมือง → ชนบท

ข้อมูลจาก: มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย (มฟย) และประธานพุทธศาสนิกชนเพื่อการส่งเสริมสุขภาวะคนไร้บ้าน

- สุชิน เอี่ยมจันทร์
- นพช
- สำนักงานบ้านมั่นคง
- ดตงสำรวจ
- นม

ต้นเหตุชีวิตเป็นยังไง

- อายุเฉลี่ย 60 ปี
- น้อยกว่าคนไทยทั่วไป ที่อายุเฉลี่ย 75 ปี
- เจ็บป่วยจากสภาวะแวดล้อม
- การใช้ชีวิตกลุ่มๆ
- ไร้บ้านเมื่อใกล้วัยชรา

ทำอะไรได้บ้าง

- เก็บขยะรีไซเคิล
- ขายของมือสอง
- ขายของที่ทำจากเศษวัสดุ
- รับจ้าง
- งานเสิร์ฟ
- งานขาย
- ขายตัว
- ขอกทาน

อยู่กันที่ไหน

- ริมถนน
- สวนหย่อม
- สถานีรถไฟ
- สถานีขนส่ง
- ใต้สะพาน
- ว่างรถเมล์
- วัด
- ฯลฯ

แม้ว่าจะได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพี่น้องคนไร้บ้านไปบ้างแล้ว แต่ก็ยังคงขาดข้อมูลปริมาณ สถานการณ์ และปัญหาของคนกลุ่มนี้ที่ชัดเจนที่จะนำมาใช้ในการวางแผนเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ดังนั้นในวันที่ 1 เมษายน 2562 จึงได้มีพิธีลงนามความร่วมมือของ 9 องค์กร ในการสำรวจข้อมูลประชากรคนไร้บ้านทั่วประเทศ ที่กระทรวง พม. และได้เริ่มสำรวจใน 60 จังหวัด ตั้งแต่หลังพิธีลงนาม ต่อมาเมื่อคืนวันที่ 16 พฤษภาคม 2562 ก็ได้มีการสำรวจเพิ่มเติม โดยผู้สำรวจกว่า 500 ชีวิต จากภาคีเครือข่ายเมืองทุกเมือง ในจังหวัดใหญ่ที่เหลืออีก 15 จังหวัด และในพื้นที่ กทม. 41 เส้นทาง ซึ่งนับเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่ได้มีการสำรวจแบบทั่วประเทศในคืนเดียว และพบว่า มีพี่น้องคนไร้บ้านใน 77 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 2,669 คน ข้อมูลทั้งหมดที่ได้ในทุกมิติ จะนำไปจัดทำฐานข้อมูล เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่และระดับประเทศ และใช้เป็นแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตคนไร้บ้านอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (2560-2579) ของประเทศไทย โดยหลังจากการสำรวจ ภาคีเครือข่ายที่ร่วมดำเนินการจะจัดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงกำหนดบทบาทและแนวทางในการแก้ปัญหาพร้อมกัน ต่อไป

9 องค์กรที่ลงนามความร่วมมือ

1. สำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
3. องค์กรส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
4. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
5. สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. สมาคมคนไร้บ้าน
7. มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย (มพศ.)
8. เครือข่ายสลัม 4 ภาค
9. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) (พอช.)

- 1-3 บ้านเชื่อมฝัน จ.เชียงใหม่
- 4-5 ศูนย์พักพิงคนไร้บ้าน จ.ขอนแก่น
- 6 พื้นที่สีเขียว/นวดสปา
บ้านเชื่อมฝัน จ.เชียงใหม่
- 7 ศูนย์คนไร้บ้านบางกอกน้อย
(สุวิทย์ วัดถนน) กรุงเทพฯ
- 8 ศูนย์คนใหม่คนไร้บ้าน กรุงเทพฯ
- 9 ศูนย์พักพิงคนไร้บ้าน จ.ปทุมธานี
- 10 ทีมสำรวจข้อมูลคนไร้บ้านลงพื้นที่
ในกรุงเทพฯ

1	2	
	3	
4	5	6
7	8	9
		10

4

เรื่องเล่า
จากเพื่อน

พื้นที่ สีเขียว ในชุมชน

กึ่งอกงาม
สู่การพัฒนา

หลังจากที่พี่น้องมีบ้านที่มั่นคงแล้ว เราก็มีกองทุนต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคง เช่น กองทุนสวัสดิการ กองทุนรักษาดีรักษาบ้าน แต่เราได้พบว่า สมาชิกกองทุนของเราที่เสียชีวิตลง ส่วนหนึ่งมาจากโรคที่เกี่ยวกับอาหารและการใช้ยา นอกจากนี้พี่น้องในโครงการบ้านมั่นคงในที่ต่างๆ อาจจะห่างเหินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องที่จะเป็นประโยชน์สำหรับความยั่งยืนในการอยู่อาศัย คณะทำงานโครงการจึงได้ริเริ่มจัดทำโครงการพื้นที่สีเขียวขึ้น เพื่อให้พี่น้องในชุมชนได้มีอาหารปลอดภัยของตนเอง มีสุขภาพที่ดี และยังสามารถสร้างรายได้จากการปลูกพืชผักปลอดสารพิษต่างๆ ในชุมชนได้ และการสร้างพื้นที่สีเขียวในชุมชนยังจะเป็นเรื่องที่ทำให้พี่น้องเครือข่ายบ้านมั่นคงได้มาพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการวิธีดำเนินการและการพัฒนาในเรื่องนี้และเรื่องอื่นๆ อีกด้วย โดยมีเป้าหมายใน 70 เมือง (ระยะที่ 1 จำนวน 27 เมือง และระยะที่ 2 จำนวน 43 เมือง) และจะสามารถขยายผลต่อไปให้ทั่วประเทศได้ในอนาคตอันใกล้โดย มีการทำ MOU ร่วมกันระหว่างคณะทำงานและชาวบ้านเพื่อให้มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการดำเนินงาน มีการติดตาม ประเมินผล และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

โครงการนี้ได้เริ่มงานตั้งแต่ต้นปี 2562 เป็นต้นมา หลังจากนั้น เราก็ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของพี่น้องในหลายประเด็น ได้แก่ การมีพื้นที่สีเขียวในชุมชนเพิ่มขึ้น มีรายจ่ายในครอบครัวที่ลดลง สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น มีการฟื้นฟูพื้นที่ในชุมชน พี่น้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น รวมทั้งมีการเชื่อมโยงพี่น้องภายในเมืองมากขึ้นด้วย เป้าหมายของโครงการที่สำคัญ คือ การสร้างพื้นที่กลางของอาหารปลอดภัยในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของคน 3 วัย ให้มีกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น การสร้างการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนการบริหารงานให้เหมาะสมกับพื้นที่ การเรียนรู้ระหว่างทีมงาน ทีมพื้นที่ และทีมเครือข่ายต่างๆ รวมทั้งการเชื่อมโยงหน่วยงานภายในเมืองให้มากขึ้นด้วย ซึ่งการดำเนินการกำลังเดินหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพี่น้องชุมชนเพื่อนบ้านชาวกัมพูชา จากการเชิญมาเรียนรู้ดูงานในบ้านเราที่ปากช่อง หนองบัวแดง ชุมแพและสุรินทร์ ซึ่งนอกจากเรื่องพื้นที่สีเขียวอาหารปลอดภัยแล้ว พี่น้องชาวกัมพูชายังได้เรียนรู้บ้านมั่นคง โรงเรียนผู้สูงอายุ นารวมผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การทำแก๊สชีวภาพและการบริหารจัดการต่างๆ อีกด้วย

หลังจากนั้น พี่น้องบ้านมั่นคงยังได้มีโอกาสเข้าไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพี่น้องชาวกัมพูชา ตั้งแต่วันที่ 29 พฤษภาคม ถึง 2 มิถุนายน 2562 ในชุมชนต่างๆ ในเมืองศรีโสภณ บัตตัมบอง พนมเปญ และเข้าร่วมเวทีสัมมนาเครือข่ายด้วย ซึ่งการเยี่ยมเยียนชุมชนพี่น้องกัมพูชาในครั้งนี้ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในหลายเรื่อง โดยใช้พื้นที่สีเขียวเป็นจุดเริ่มในการฟื้นฟูเครือข่ายเมือง มีการระดมความต้องการและสิ่งที่ยากเห็น การทบทวนทุนที่มีการสร้างเวทีรวมในชุมชน เครือข่ายและท้องถิ่น การสร้างกลไก จากชุมชนและหน่วยงาน การฟื้นฟูระบบการออมและการบริหารจัดการ การร่วมวางแผนงาน โดยการพูดคุยกันบ่อยขึ้น รวมทั้งการสร้างระบบช่องทาง การสื่อสารที่รวดเร็ว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการพัฒนาชุมชน เมือง และคุณภาพชีวิตไปพร้อมๆ กัน

6

ข่าวสารบ้านเรา

8

พฤษภาคม

จ.ฉะเชิงเทรา

แก้ปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ EEC

สำนักงานภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก พอช. ร่วมกับ อบต.เขาหิน และพี่น้องผู้ได้รับผลกระทบจากเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ร่วมประชุม ทำความเข้าใจการแก้ไขปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย สรุปรายชื่อผู้เดือดร้อน กำหนดแผนการจัดตั้งคณะกรรมการเมืองและแผนการดำเนินงานระยะต่อไป

12

พฤษภาคม

กรุงเทพมหานคร

ยกเสาเอกเชื้อเพลิง2 เยี่ยมเยือนเชื้อเพลิง1 และเยือนอากาศ2

ผู้บริหารพอช. ผู้อำนวยการเขตยานนาวา ผู้แทนจากการรถไฟ ผู้แทนจากกรมธนารักษ์ และชาวบ้าน ในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ร่วมยกเสาเอก ณ สหกรณ์เคหสถาน บ้านมั่นคงชุมชนเชื้อเพลิง 2 - ร่วมใจ จำกัด ที่พัฒนาในรูปแบบการก่อสร้างใหม่ บนที่ดินราชพัสดุ จำนวน 145 แปลง จากนั้นเยี่ยมเยือนชุมชนเชื้อเพลิง 1 ที่กำลังพัฒนา 560 หลังคาเรือน และเยือนอากาศ 2 364 หลังคาเรือน

6

เมษายน

กรุงเทพมหานคร

สร้างความเข้าใจเรื่องการพัฒนาริมคลองเปรมประชากร

หลังจากมีการทำความเข้าใจกับชุมชน เรื่องการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองเปรมประชากร ณ เทศบาล ตำบลหลักหก ปทุมธานี เมื่อวันที่ 30-31 มีนาคม 2562 แล้ว ได้มีการจัดประชุมชาวชุมชนในเขตดอนเมือง 14 ชุมชน ที่อยู่ริมคลองเปรมประชากรในเรื่องเดียวกัน มีชาวชุมชนเข้าร่วมประชุมประมาณ 1,200 คน โดยมีนายไมตรี อินทุสุต ประธานบอร์ด พอช.เป็นประธาน มีผู้แทนหน่วยงานร่วมชี้แจง ได้แก่ สنج.เขตดอนเมือง กองพลทหารม้าที่ 2 รักษาพระองค์ กองทัพบกที่ 1 กรมธนารักษ์ สำนักพระราชวังวังทอม. และกรมส่งเสริมสหกรณ์

9-10

พฤษภาคม

จ.อุตรดิตถ์

ตรวจเยี่ยมชุมชนและยกเสาเอก

ผู้บริหารพอช. และนายพิภพ ประจันเขตต์ รองผวจ.อุตรดิตถ์ รวมทั้งหน่วยงานในสังกัด พมจ. ได้ตรวจเยี่ยมกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนใหม่บึงคูก (ชุมชนสำราญฤทัย) และชุมชนท่าอิฐบน เพื่อรับฟังผลการดำเนินงาน แลกเปลี่ยน ให้กำลังใจและข้อเสนอแนะในการพัฒนา และร่วมยกเสาเอกบ้านในสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงอุตรดิตถ์ ที่ บ.ห้องสูง ต.ชัยชุมพล อ.ลับแล ซึ่งมีผู้ร่วมงานจากองค์กรชุมชนเมือง และชนบท 15 จังหวัด ท้องถิ่น ท้องที่ รวมประมาณ 300 คน

16

พฤษภาคม

กรุงเทพมหานคร

ปล่อยคาราวานสำรวจคนไร้บ้าน 16 จังหวัดใหญ่ใน 1 คืน

หลังจากได้มีการทำ MOU 9 หน่วยงาน เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2566 ในการสำรวจประชากรคนไร้บ้านทั่วประเทศเพื่อนำข้อมูลมาจัดระบบและวางแนวทางการแก้ปัญหาแล้ว ก็ได้มีการเริ่มสำรวจข้อมูลใน 61 จังหวัดทั่วประเทศทันที และในวันที่ 16 พฤษภาคม 2562 ได้มีการปล่อยทีมสำรวจกว่า 500 ชีวิตลงสำรวจข้อมูลผู้ไร้บ้านที่เหลือใน 15 จังหวัดใหญ่และ กทม.ภายในคืนเดียว ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ที่ได้มีการดำเนินการเช่นนี้

25

พฤษภาคม

อ.นครราชสีมา

ตรวจเยี่ยมความก้าวหน้าในการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงชนบท

ผอ.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พร้อมด้วยคณะทำงานที่อยู่อาศัยลงพื้นที่ต้อนรับ มูลนิธิประทีป-อัจฉรา ตั้งมิตรธรรม ตรวจเยี่ยมความก้าวหน้าในการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงชนบท ต.ครบุรี จ.นครราชสีมา และได้หารือแนวทางและความพร้อมในการดำเนินการสนับสนุนชุมชนร่วมกันระหว่างชุมชน/มูลนิธิฯ/ส.ป.ก. จ.นครราชสีมา/อบต.ครบุรี และ พอช.

27

พฤษภาคม

จ.ตราด

ยกเสาเอกโครงการบ้านมั่นคงหนองคันทรง

ประธาน พอช. และรองพ่อเมืองตราด ยกเสาเอกโครงการบ้านมั่นคง สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงหนองคันทรง จำกัด สร้างบ้านในเฟส1 จำนวน50 หลัง บนพื้นที่12 ไร่ เพื่อสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของชุมชนที่อยู่ในที่ดินเจ้าท่า ในพื้นที่บ้านแหลมหินและบ้านท่าระแนะ พร้อมกันนี้ได้มอบงบประมาณในการพัฒนาที่อยู่อาศัย จำนวน 35.6 ล้านบาท 1,067 ครัวเรือน

27

พฤษภาคม

จ.ตรัง

แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในที่ดินรถไฟจังหวัดตรัง

ประชุมเครือข่ายพี่น้องแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยในที่ดินรถไฟจังหวัดตรัง และสรุปงานในการขับเคลื่อนการสำรวจข้อมูลเพื่อรวบรวมและเสนอเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อคณะทำงานขับเคลื่อนแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยจังหวัดตรัง

7

มิถุนายน

กรุงเทพมหานคร

การสัมมนาพัฒนาศักยภาพทีมสอบทานบ้านมั่นคง ครั้งที่ 1/2562

นำร่องพัฒนาขบวนองค์กรชุมชนจากภาคกรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออก เครือข่ายสลัมสี่ภาค และเครือข่ายชุมชนริมคลอง จำนวนกว่า 36 คน โดยเป็นความร่วมมือจากสำนักบ้านมั่นคงสำนักกองทุนและสินเชื่อ และสำนักตรวจสอบของสถาบันฯ ที่จะจัดการอบรมนี้ขึ้น เพื่อให้เกิดการสร้างคนทำงานที่มีความรู้ความเข้าใจความสามารถในการสอบทาน

10
มิถุนายน

กรุงเทพมหานคร

อบรมโปรแกรมโครงการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

สำนักบ้านมั่นคง ร่วมกับสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดอบรมโปรแกรมให้กับคณะทำงานและกองเลขานุการ ของทุก ๆ ภาค รวมถึงภาคีเครือข่ายการทำงานของโครงการ เพื่อเรียนรู้ถึงรูปแบบการใช้งานโปรแกรม (CODI AreaInterop) และ (CODI Project Management System) ซึ่งผู้เข้าร่วมรับการอบรมได้ทดลองฝึกปฏิบัติจริง ในงานบันทึกข้อมูลโครงการ

13
มิถุนายน

จ.ศรีสะเกษ

ส่งมอบบ้านพอเพียงชนบท

นายไมตรี อินทุสุต, นายสมชาติ ภาระสุวรรณ ร่วมเป็นเกียรติ ในกิจกรรมส่งมอบบ้านพอเพียงชนบท ต.ทุ่งกระเบื้อง อ.ย่านตาขาว จ.ศรีสะเกษ แก่พี่น้องชุมชนผู้ที่มีความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยจำนวน 36 ครัวเรือน เป็นโครงการที่สร้างกลไกเชื่อมโยงการพัฒนา ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น ท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สภาองค์กรชุมชน จนเกิดรูปธรรมความสำเร็จในมิติต่างๆ

เป็นงาน
เป็นการ

รายงานสถานะโครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย

ผลการดำเนินงานปี 2546 - 2562

ภาพรวมผลการอนุมัติโครงการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยเมืองและชนบท ตั้งแต่ปี 2546 ถึง 2562 สถาบันฯ ได้อนุมัติโครงการและงบประมาณสะสมตั้งแต่ปี 2546 ถึง 30 มิถุนายน 2562 ครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัด จำนวน 5,651 โครงการ 158,183 ครัวเรือน เป็นงบประมาณรวมทั้งสิ้น 7,233.15 ล้านบาท

ประเภทโครงการ	ปี 2562		ผลการดำเนินการสะสม					
	จำนวนโครงการ	จำนวนครัวเรือน	จำนวนงบประมาณ (ล้านบาท)	ปีที่เริ่มดำเนินการ	จำนวนโครงการ	จำนวนครัวเรือน	จำนวนเมือง/เขต/ตำบล	จำนวนงบประมาณ (ล้านบาท)
โครงการบ้านมั่นคง	92	6,324	338.31	2546-62	1,143	110,545	414	5,563.79
บ้านมั่นคงเมือง	32	2,005	158.15	2548-62	1,048	103,382	343	5,244.12
บ้านมั่นคงชนบท	60	4,319	154.73	2560-62	97	7,163	71	319.67
ที่อยู่อาศัยริมคลอง				2559-62	38	5,023	7	810.78
บ้านพอเพียงชนบท	1,524	12,550	228.70	2560	3,706	39,194	2,391	713.13
ที่อยู่อาศัยชั่วคราว								
ไฟไหม้-ไล้รื้อ	14	512	9.07	2560	66	2,723	66	39.61
ศูนย์คนไร้บ้าน				2560-61	898	696	3	105.84
รวม	1,630	19,386	660.65		5,651	158,183	2,881	723.15

เชื่อกันหรือไม่ว่า
พื้นที่สีเขียว
นั้นคือ: ไร่มากกว่า
จิตใจ!

เพราะพื้นที่สีเขียวไม่ใช่พื้นที่
ของนี้เขี้ยว หรือคนชื่อเขี้ยว

ไม่ใช่พื้นที่
ของทหาร

ไม่ใช่พื้นที่
ทาสีเขี้ยว

แต่เป็นพื้นที่ที่มีมิตรรุดที่คน
มาใช้ประโยชน์ได้

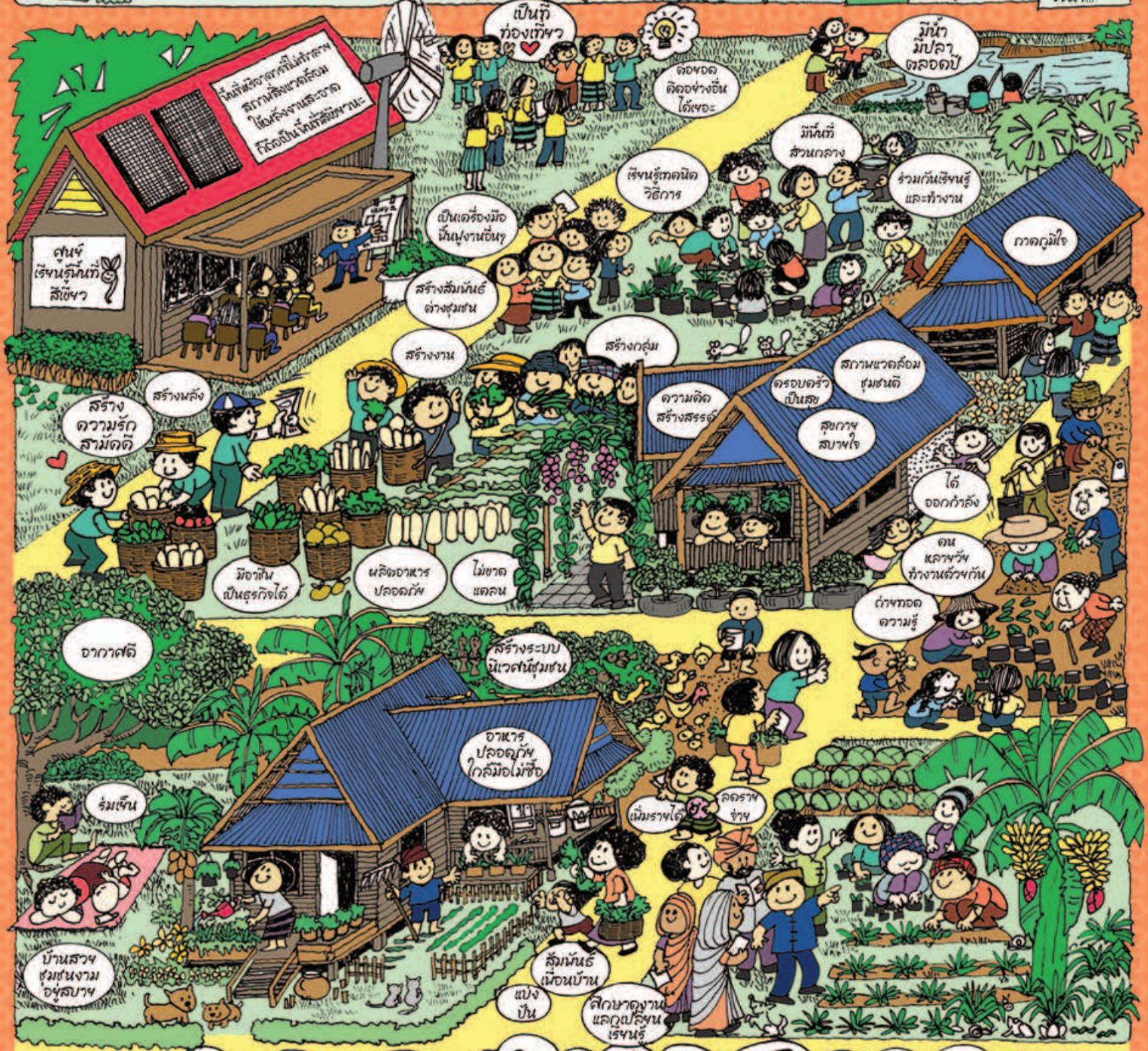
ขนาดเล็ก
อยู่รอบๆบ้านของเรา

ขนาดกลาง
อยู่ในชุมชน

**พื้นที่สีเขียว
มีหลายขนาด
นะจ๊ะ!**

ขนาดใหญ่
อยู่ในเมือง

ขนาดยักษ์
เรียกสวน
ไร่...

เรามาช่วยกันสร้างพื้นที่สีเขียวในชุมชนกันเถอะ